

LBRIS

We know
books

BEATRICE SALVIONI
MALNATA

Traducere din limba italiană și note
DIANA CALANGEA

LITERA
București

Textul de pe fluturașul citat la p. 166 este extras din C. Duggan, *Il popolo del Duce*, Laterza, Roma-Bari, 2012.

Citatul de la p. 195 este extras din G. Leopardi, *Canti*, sub îngrijirea lui N. Gallo și a lui C. Garboli, Einaudi, Torino, 2016.

Citatul de la p. 256 este extras din cântul 65 de Catul.

CUPRINS

Prolog. Să nu spui nimănui	7
Partea întâi. Unde începe și se sfârșește lumea.....	13
Partea a doua. Sângele de mâine și prihanele de azi	127
Partea a treia. Proba curajului	171
Partea a patra. Limba de gâscă	221
Epilog. Forma vocii.....	281
Mulțumiri	295
Note.....	299

I se spunea Malnata¹ și nu-i plăcea nimănui de ea.

Să-i pronunți numele aducea ghinion. Era o vrăjitoare, una dintre cele care aduceau peste tine suflul morții. Îl avea pe dracul în ea și nu trebuia să-i adresez nici un cuvânt.

O priveam de departe, duminica, pe când mama îmi puneă în picioare pantofii care-mi înghioldeau călcâiele, șosetele scămoșate și rochia bună pe care trebuia să am grijă să n-o murdăresc. Transpirația mi se scurgea de pe gât pe spate și coapsele mi se frecau una de cealaltă, înroșindu-mi pielea.

Malnata era jos, lângă Lambro, împreună cu băieții – doi tineri pe care-i știam doar după nume: Filippo Colombo, care avea brațele și picioarele precum niște oscioare de pui, și Matteo Fossati, cu spinarea și pieptul care erau ca niște sferturi de carcasa de vită, lucind de grăsime, din piața de pe strada San Francesco. Amândoi aveau pantaloni scurți,

---

¹ Blestemata

genunchii plini de zgârieturi și, pentru ea, care era mai mică și mai era și fată, ar fi fost capabili să încaseze gloanțe în burtă, asemenea soldaților care se duc la război, și apoi să-i spună lui Dumnezeu: „Am murit fericit“.

Își ținea tivul rochiei, pe care soarele și murdăria o decoloraseră, prins în cureaua bărbătească strânsă la mijloc, cu picioarele goale bine înfipite pe pietrele încălzite de soare. O fată nu trebuie să-și arate niciodată picioarele. Dar ale ei erau dezgolite și pline de șiroaie de noroi, care-i acopereau pulpele și coapsele.

Avea cruste care păreau rănile câinilor de care nu avusese nimeni grijă. Râdea strângând în mână un pește care voia să-i scape printre degete. Băieții aplaudau și băteau din picioare în râu, împrăști-au apa întunecată peste tot în jur, iar eu îi scrutam cu privirea de sus, în timp ce ne îndreptam spre slujba de la ora 11, care pentru mama era aceea a „domnilor“.

Tata era în față și nu ne băga în seamă. Mergea cu pălăria care abia dacă-i lăsa descoperită ceafa, cu pasul iute și mâinile la spate, cu palma uneia strângând încheietura celeilalte.

Mama mă zorea, zicând:

– Întârziem. Apoi adăuga, arătând cu degetul peste balustrada podului: Niște obrăznicături.

Tata, dimpotrivă, nu zicea nimic. Nu suporta muștrările, dar eu știam bine, iar mama și mai bine de-atât, că dacă am fi rămas în urmă la mai mult de o aruncătură de băț și dacă am fi întârziat la slujbă

din cauza noastră, duminica aceea ar fi fost una plină de tăceri, de uși trântite și dinți care scrâșnesc pe muștiucul pipei în spatele jurnalului *Domenica del Corriere*.

Trebuia să mă silesc ca să-mi iau privirea de la copiii aflați jos, pe râu, copii așa cum eu nu eram, și pe care îi spionasem mereu.

Dar, pentru prima dată, în acea duminică, Malnata m-a fixat cu ochii ei strălucitori și negri. Apoi a zâmbit.

Am rămas fără suflare și am strâns din pleoape, pornind ca din pușcă spre tata, pe strada care urca spre dom. L-am ajuns din urmă, dar el nici măcar nu și-a dat seama. Cele câteva automobile care treceau ne obligau să mergem cu spinarea lipită de vitrina merceriei și a cofetăriei din care se simțea aroma caldă de vanilie. Afișul anunța: „Platou cu prăjituri la cinci lire“.

Trecea Fiatul Balilla negru al lui Roberto Colombo, care lucra la primărie și, după cum zicea tata pe tonul lucrurilor serioase, „cunoștea persoane foarte sus-puse“. Domnul Colombo avea doi fii, pe care doamna Colombo îi puneă să se pieptene cu cărare pe mijloc, și purta cizme negre înalte. Când bătrânele de la biserică îi spusese că fiul lui mai mic stătea toată ziua cu picioarele în râu împreună cu Malnata, umblă vorba că el îl obligase să bea o sticlă de ulei de ricin și-i înroșise șezutul cu lovături de cravașă.

Apoi, câteva duminici la rând, îi spionasem de pe pod pe Malnata și Matteo singuri. Filippo stătea

așezat în biserică, în aceeași strană cu tatăl lui, la distanță de un braț, cu cămașa încheiată până la gât și mocasinii curați. În secret, eu eram fericită. După care, într-o zi, Filippo s-a întors să se mureze în noroi, iar părinții săi, împreună cu fratele mai mare, au început să se așeze mai distanțați la slujbă, pentru a lăsa să se observe cât mai puțin golul lăsat de el.

Domnul Colombo își conducea mașina care întotdeauna strălucea de curățenie, cu botul care părea un rechin cu colții foarte ascuțiți. O parca în piața din fața domului ca să intre repede în biserică, de parcă dacă ar fi mers pe jos i s-ar fi stricat prea tare încălțările.

Tatăl meu strâmbă din buze de parcă i-ar fi rămas între dinți resturi de tutun.

–Pieirea noastră. Grozăviile alea vor fi pieirea noastră. Nu exista ceva pe care să-l urască mai mult decât mașinile. Oamenii vor să meargă cu viteză, zicea el, din cauza asta nu mai poartă nici meni pălărie.

Dar dacă îl întâlnea pe domnul Colombo, îl saluta cu eleganță, atingându-și borul pălăriei Fedora din fetru gri.

Când am intrat în biserică, am simțit cum dispare căldura toridă care se pornise cu două săptămâni înainte de începutul verii. Rămase doar miasma murdară duhnind a tămâie care se urca la creier și aluneca până-n călcâie; era o senzație asemănătoare cu frica de întuneric. Mama mă ținea de mână, iar eu înaintam pe dalele de marmură albă pentru că

Isus din bronz și aur din fundul altarului nu înceta odată să mă fixeze cu privirea și dacă aș fi călcat din greșeală pe marmura neagră, aș fi ajuns în iad.

Pe culoarul din mijloc răsunau șoaptele rugăciunilor și pocnetul umed al salivei bătrânelor care se rugau cu spinarea cocoșată și capul acoperit de baticurile care le ascundeau urechile. Ne așezam întotdeauna pe rândurile din față și trebuia să stăm tot timpul tăcuți, în afară de ocaziile când răspundeam la psalmi, spunând „Amin” și „*Mea culpa, mea maxima culpa*”. Preotul vorbea despre păcatele care te trimit în iad, iar eu mă gândeam la peștii cu burțile de argint, la copiii cu picioare goale din Lambro și la privirea Malnatei.

Mama spunea *Tatăl nostru* cu chipul în palme, cu buricele degetelor pe pleoape. Eu cercetam un cui care ieșise din lemnul pe care se stătea în genunchi. Când preotul ridică anafura, m-am lăsat să cad așa cum fac bătrânele.

Am căutat cuiul cu un picior și m-am lăsat pe el cu toată greutatea. Mi-am înlănțuit degetele și le-am strivit peste gură. Apoi, împingând cu încheieturile între dinți, am frecat cu putere genunchiul de cui, în timp ce spuneam *Gloria*.

L-am frecat cu ardoare până când durerea a început să-mi sape în ceafă ca un obiect șlefuit și încins.

Voiam și eu să am genunchii însemnați precum copiii care stăteau jos, pe Lambro. Voiam și eu să simt râul scurgându-mi-se printre degetele picioarelor și să-mi arăt lumii picioarele pline de noroi. Voiam să bată pentru mine din mâini și din picioare în apă.

2

Malnata se plimba pe străzile din centru târșându-și sandalele ponosite pe pietre, cu bărbia în sus și cu doi băieți mai mari decât ea alături. Văzând-o, femeile șopteau printre dinți „doamne-păzeșteșiapărăne“ și-și făceau semnul crucii cu frenezie; în schimb, bărbații scuipau pe jos. Atunci, ea râdea tare și scotea limba, apoi făcea o plecăciune, de parcă le mulțumea pentru insulte.

Cu părul foarte negru tuns strâmb, de parcă ar fi folosit un castron și un satâr, și cu ochii negri și lucitori de pisică, așa cum erau, tot de pisică, și picioarele ei slabe și agile, îmi părea ființa cea mai frumoasă pe care o văzusem vreodată.

Prima dată când îmi adresă un cuvânt fu la patru zile după duminica în care privirile noastre au alunecat una în cealaltă, pe când mă sprijineam de balustrada podului.

Era 6 iunie 1935, de sărbătoarea Sfântului Gerard. Piața din fața bisericii și curtea cu arcade

și balcoane erau împodobite cu bannere și ghirlande și erau pline de oameni de parcă ar fi fost ziua de Paște. Se mergea în procesiune pentru a slăvi moaștele sfântului, fiecare făcându-și semnul crucii și sărutând degetele înainte de a le sprijini de racla cu scheletul îmbrăcat în aur, după care se întorcea în lumina pieței ca să respire.

Clopoțele gemeau, iar norii erau umflați de căldură. Pe prispă și în curte, la umbra duzilor, vânzătorii ambulanți vindeau caramelle și jucării din metal lângă locul de tras la țintă. Domnul Tresoldi, negustorul de fructe, servea clienții stând cu brațele încrucișate, din spatele tarabei cu cireșe. Expresia de pe chipul lui era răutăcioasă și mirosea a prosoape stătute. Striga: „Cireșe, cireșe la trei lire punguța“, cu mâinile puternice sprijinite de tejghea. Fiul Noè, care purta pe chip semnele acceselor de furie ale tatălui, stivuia lădițele din lemn sprijinite de coloane. Noè își ținea mânecile suflecate deasupra coatelor, asemenea unui om mare, chiar dacă era numai cu trei ani mai în vârstă decât mine și nu-l lăsaseră să termine școala. Se spunea că negustorul de fructe îl urâse dintotdeauna pe fiul ăsta. O demonstra numele pe care-l alesese pentru el. Noè venise împreună cu inundațiile, în noiembrie. Lambro își ieșise din matcă, dărâmand podurile, inundând pivnițele. Iar el, în timp ce se năștea, făcuse să se scurgă tot sângele din maică-sa și se salvase singur, precum Noe, care, cu arca lui, luase cu el doar animalele, fără să se gândească la

celelalte ființe umane pe care Domnul le abandona sub potop.

De ziua Sfântului Gerard era căldura arogantă de la prânz, felul ăla de vreme care, în zilele de sărbătoare, împărțea femeile din sat în două grupuri ale căror reprezentante erau foarte atente să nu se amestece: cele care puteau să-și permită mănuși albe și rochie de mătase cu buline, ușoară, până sub genunchi, și cele care aveau o singură rochie de toamnă pentru nunți și botezuri, oricare ar fi fost anotimpul. Apoi mai erau jupânele în uniformă, cu sacoșa de cumpărături ținută în scobitura cotului, dar ele treceau pe partea cealaltă a străzii, trăgând cu ochiul la tarabe de departe, cu lista strânsă în pumn și pasul zvelt.

Mama mă ținea de mână. Avea o pălărioară de paie roz, rigidă, cu o panglică ușoară ce flutura atingându-i obrazul. Cumpăraseră de la negustorul de mărunțișuri ciorchini de cireșe din mucava și îi cususe pe pălărie cu fir subțire de sârmă. Căuta invidia celorlalte femei, în special a celor care se plimbau cu capul gol și puteau doar să se uite cu jind spre teigheaua negustorului de fructe, pentru că punguța de cireșe costa prea scump.

Mama nu se mulțumea să întoarcă doar capetele nevestelor de muncitori, ci le zâmbea și soților. Tata stătea în picioare, cu haina aruncată pe umăr, în fața locului unde se trăgea la țintă. Lângă el, cu o pușcă de tablă îndreptată spre țintă, era domnul Colombo, pe care toți îl salutau ridicând drept brațul, cu degetele întinse. Tata își scosese pălăria

și o ținea în mâini zgâriind-o cu unghiile, iar domnul Colombo se concentra să tragă în obiectele din metal cu dopul de plută, de parcă s-ar fi aflat în mijlocul unui război adevărat, nicidecum în joacă. Avea o cămașă neagră plină de medalii în dreptul inimii și, din când în când, mângâia cu degetul mare insigna cu culorile drapelului și sigla Partidului Național Fascist, ca pentru a se asigura că stătea dreaptă.

Nu departe, în fața teighelei cu prăjituri, de unde se răspândea un miros de miere și gogoși, domnul Fossati stătea cu degetele mari înfipite după curea, îmbrăcat în vechiul tricou marinăresc îngălbenit la subsuori. Râdea arătând spre poligonul închi-puit, înconjurat de bărbați cu obrajii deja înroșiți de vin. Spunea tot timpul că Colombo scotocise prin coșciuge să facă rost de medalii. Deși pretindea că le câștigase în cine știe ce bătălii, erau cel mult premii la concursuri de bălci sau suvenire de la bunici. Tinichele. Și mai spunea despre Colombo că era doar un copil care abia aștepta să se joace de-a războiul, dar nu văzuse vreodată în viața lui o pușcă adevărată. În schimb, Colombo spunea mereu că Fossati era unul care, cu pacea nu știa ce să facă altceva decât s-o bea cu Lambrusco la hanul Sfântul Gerard și s-o vomite apoi în spate, la moară. Toată lumea cunoștea lucrurile astea, chiar și noi, copiii, pentru că tot ce se întâmpla în familiile celorlalți era subiectul preferat la prânzul de duminică, atunci când prietenii erau invitați, iar noi rămâneam la masă până la sfârșit pentru că trebuia „să ne purtăm frumos“.

– Îmi iei cireșe? am tras-o pe mama de mână și am arătat spre taraba domnului Tresoldi.

– Știi bine ce a spus tatăl tău.

Tatăl tău. Dacă cineva făcea ceva care nu-i convenea sau nu-i plăcea, devenea mereu treaba celorlalți. „Tatăl tău spune că anul acesta nu mergem în vacanță“ sau „Tatăl tău vrea să ținem o singură femeie în casă“. Și eu deveneam „fiica ta“ dacă trebuiau să mă pedepsească, ca pe un cadou care nu-ți place și pe care-l ascunzi în fundul dulapului, pentru ca apoi să uiți de el.

– Măcar pot să mă uit?

– La cireșe? Bine. Îmi dădu drumul la mână. Dar să fii cuminte. Nu atinge nimic.

Își aranjă părul bine pieptănat și plin de agrafe sub pălărioară și se îndreptă spre locul unde se trăgea la țintă. Ajunse lângă tata și domnul Colombo, care ridică pușca de jucărie și spuse:

– Vreți să câștig ceva pentru dumneavoastră, doamnă Strada?

Degetele de la picioare mi s-au chircit în pantofii strâmți și am strâns din pumni. Mama râse, acoperindu-și gura cu palma. Domnul Colombo îi atinse, ca din greșeală, șoldul. Degetele lui îi mângâiau un cot; se întoarse și mă țintui cu privirea. Își încrunta sprâncenele asemenea lui Mussolini în portretul atârnat în fața clasei. Și zâmbea. I-am simțit ochii pe mine și fiecare parte din trup mi se încordă. Am fugit de-acolo cu un nod de rușine în gât.

M-am oprit la câțiva metri de taraba domnului Tresoldi. Mă atrăgeau punguțele pline cu cireșe

lucioase și negre, dar nu mă apropiam prea tare pentru că mi-era frică de el. Am rămas la umbra proiectată de acoperișul bisericii, cu mâinile încrucișate la spate și cuvintele mamei în minte: „Nu atinge nimic“.

– Ce faci? Te uiți la cireșe? mă sperie o voce de corb din spate.

Era Malnata. Stătea cu spinarea sprijinită de perețele cu fresca coșcovită înfățișându-l pe Sfântul Gerard, cu buzunarele rochiei zdrențuite pline de pietre, măsurându-mă cu privirea.

Am rămas fără suflare și, brusc, pământul își pierdu consistența. Nu mai stătuserăm niciodată atât de aproape.

Mirosea a râu, avea o cicatrice albă care, de sub nas, îi ajungea până la adâncitura de la mijlocul buzelor și o pată roșiatică și fină care, pornind de la tâmplă, se întindea pe un obraz până la bărbie.

– Ce?

Mi-am dat seama, stânjenită, că mă bălbâiam, ca atunci când eram mică și trebuia să recit alfabetul, și apoi maicile mă corectau cu bățul peste degete.

– Cireșe... îmi zise. Vrei?

– Nu pot. Nu am bani.

– Nu e adevărat, mi-a întors-o scrutându-mă cu aroganță în ciuda faptului că era cu o palmă mai scundă decât mine. Ești îmbrăcată ca o bogătanță. Ai până și pantofii lustruiți, arată ea spre picioarele mele, râzând.

Avea un răs strident și n-o interesa să-l ascundă.

– Și? am replicat încercând să țin bărbia în sus.